

RIGSREVISIONEN

København, den 29. november 2004

RN B109/04

***Faktuelt notat til statsrevisorerne
om
økonomien på Centre for Videregående Uddannelser***

I. Resumé

1. Statsrevisorerne anmodede på mødet den 15. september 2004 om et faktuel notat om den økonomiske udvikling på Centre for Videregående Uddannelser (CVU). Formålet med dette notat er at orientere statsrevisorerne om den generelle økonomiske situation på CVU'erne.

2. Jeg kan på baggrund af undersøgelsen konkludere, at CVU'erne ikke som samlet gruppe har økonomiske vanskeligheder, da der generelt er tale om institutioner med en fornuftig egenkapital og god likviditet uden generelle problemer med at sikre en god driftsøkonomi. Undersøgelsen har videre vist, at enkelte af CVU'erne har økonomiske vanskeligheder.

Undervisningsministeriet har haft notatudkastet i høring og er enig i notatets vurderinger og konklusioner.

3. Rigsrevisionens analyse af CVU'ernes generelle økonomiske situation er baseret på økonomiske nøgletal fra regnskaberne for 2002 og 2003. De benyttede nøgletal er årsresultat og overskudsgrad (årsresultat set i forhold til omsætning), soliditetsgrad (egenkapital set i forhold til den samlede investerede kapital) og likviditetsgrad (omsætningsaktiver set i forhold til den kortfristede gæld).

4. Analysen af årsresultaterne samt overskudsgraderne for 2002 og 2003 viser, at de fleste CVU'er grundlæggende har en sund driftsøkonomi. Analysen har dog vist, at det gennemsnitlige overskud for CVU'erne er faldet fra 2002 til 2003. Dette tyder på en mindre forringelse af driftsøkonomien.

Derudover er der enkelte institutioner, der har haft forholdsvis store negative årsresultater i enten 2002 eller 2003.

5. Analysen af soliditetsgraderne viser, at hovedparten af CVU'erne har en fornuftig egenkapital/soliditet og således kan tåle negative driftsresultater uden, at dette truer institutionernes økonomiske fundament. Der er dog enkelte CVU'er med kritisk soliditet, som ikke kan tåle større underskud.

Sammenholdelsen af CVU'ernes overskudsgrad og soliditetsgrad viser, at der er enkelte CVU'er, som har problemer med at sikre et fornuftigt driftsresultat, og som samtidig har soliditetsproblemer. Derudover er der enkelte CVU'er med en rimelig soliditet/egenkapital, der har problemer med at sikre et fornuftigt driftsresultat, hvilket betyder, at driftsøkonomien skal rettes op for at undgå soliditetsproblemer.

For hovedparten af CVU'erne viser analysen dog ikke tegn på økonomiske problemer.

6. Analysen af likviditetsgraderne viser, at CVU'erne samlet set har en fornuftig likviditet. Gennemgangen har dog vist enkelte CVU'er med likviditetsproblemer både i 2002 og 2003. Ud over de CVU'er, der allerede har vist sig at have problemer med soliditeten, har gennemgangen af likviditeten ikke påvist yderligere institutioner med økonomiske vanskeligheder.

7. Jeg kan på baggrund af undersøgelsen af CVU'ernes nøgletal konkludere, at CVU'erne ikke som samlet gruppe har økonomiske vanskeligheder, da der generelt er tale om institutioner med en fornuftig egenkapital og god likviditet uden generelle problemer med at sikre en god driftsøkonomi.

Undersøgelsen har videre vist enkelte CVU'er med kritiske økonomiske nøgletal. Disse CVU'er er delt i 2 kategorier: *CVU'er med sårbar økonomi* og *CVU'er med ubalance i økonomien*.

3 af de 23 CVU'er havde således ved udgangen af 2003 *en sårbar økonomi*. CVU'er i denne kategori har enten: a) en meget lav soliditetsgrad (dvs. mindre end 10 %), eller b) en lav soliditetsgrad (dvs. mindre end 20 %) og negative årsresultater. Af disse 3 CVU'er er det ene opløst pr. 1. januar 2004.

Herudover har 3 andre CVU'er *ubalance i økonomien*. CVU'er i denne kategori har negative årsresultater for 2003, men er ikke truet på kort sigt, da de har en fornuftig egenkapital (soliditetsgrad).

8. CVU'ernes gennemsnitlige årsresultat er i 2003 fortsat positivt, men der er sket et fald fra 2002 til 2003, hvilket tyder på en svækkelse af driftsøkonomien i sektoren. Dette har imidlertid ikke ført til en stigning i antallet af institutioner med kritiske økonomiske nøgletal fra 2002 til 2003. Fra 2003 til 2004 forventer Undervisningsministeriet dog en mindre nedgang i antallet af studerende for sektoren generelt, som kan være med til at svække det fremtidige økonomiske grundlag.

9. For de 6 CVU'er med økonomiske vanskeligheder har jeg på baggrund af en gennemgang af ledelsesberetninger og revisionsprotokollater vurderet om de økonomiske problemer har en generel karakter, eller om det er specifikke forhold for den enkelte institution, der resulterer i økonomiske vanskeligheder.

Undersøgelsen har vist, at de konstaterede problemer hovedsageligt skyldes institutionsspecifikke forhold. En del af de konstaterede vanskeligheder er samtidig forbundet med, at hovedparten af CVU'erne har håndteret store organisatoriske ændringer, der bl.a. har stillet særlige krav til økonomistyringen på grund af øget kompleksitet i aktiviteterne hos det enkelte CVU. De økonomiske problemer kan derfor skyldes tilpasningsproblemer. Dette gælder i særlig grad for CVU'er, der har overtaget efter- og videreuddannelsesaktiviteter fra Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU).

10. I 2002 og 2003 var økonomien præget af, at dannelsen af CVU'erne krævede store organisatoriske ændringer. Disse ændringer bl.a. i administrationsforhold og bygningsforhold udløste samtidig tilskud fra Undervisningsministeriet. De kommende år vil være de første driftsår, der ikke påvirkes af store tilpasningsomkostninger og særlige tilskud fra Undervisningsministeriet. Regnskaberne for de kommende år vil vise,

om CVU'ernes aktiviteter og generelle omkostningsniveau også på længere sigt kan sikre en god driftsøkonomi.

II. Indledning

11. Statsrevisorerne anmodede på mødet den 15. september 2004 om et faktuel notat om den økonomiske udvikling på CVU. Baggrunden for anmodningen var bl.a. oplysninger i dagspressen om, at CVU'ernes økonomiske grundlag var forringet væsentligt, hvilket resulterede i alvorlige økonomiske vanskeligheder for flere CVU'er.

Formålet med dette notat er at orientere statsrevisorerne om den generelle økonomiske situation på CVU'erne.

12. Et CVU er en selvejende institution, der udbyder mellemlange videregående uddannelser, som fx folkeskolelærer, pædagog, diplomingeniør, socialrådgiver, jordemoder og fysioterapeut mv. CVU'erne er oftest stiftet af 2 eller flere selvejende uddannelsesinstitutioner, men består i enkelte tilfælde af en enkelt institution.

Siden det i 2000 blev muligt for institutioner, der udbyder mellemlange videregående uddannelser, at slå sig sammen i centre, er der oprettet 23 CVU'er, bestående af 96 institutioner. Statstilskuddet til institutionerne androg i 2003 2,6 mia. kr.

13. Analysen af CVU'ernes økonomi starter med en kortfattet gennemgang af, hvilke institutioner der på baggrund af Undervisningsministeriets overvågning er under observation for økonomiske vanskeligheder.

Herefter følger Rigsrevisionens vurdering af sektorens generelle økonomiske situation med udgangspunkt i en gennemgang af økonomiske nøgletal for 2002 og 2003.

For de CVU'er, der har kritiske økonomiske nøgletal, vil jeg efterfølgende – på baggrund af institutionernes egne oplevelser af de bagvedliggende årsager – vurdere, om de økonomiske problemer har en generel karakter, eller om problemerne skyldes specifikke forhold for den enkelte institution.

Metode og afgrænsning

14. For at belyse ministeriets vurdering af CVU'ernes situation har Rigsrevisionen indhentet materiale fra Undervisningsministeriet om ministeriets løbende kontrol med økonomien i CVU'erne. Rigsrevisionen har endvidere indhentet de redegørelser, som ministeriet udarbejdede til internt brug som reaktion på pressens fokus på CVU'ernes økonomiske vanskeligheder i juni 2004.

Rigsrevisionen har ved udarbejdelsen af notatet haft løbende kontakt med Undervisningsministeriet.

15. For at belyse den generelle økonomiske situation i sektoren er undersøgelsen baseret på skriftligt materiale i form af CVU-regnskaber for 2001-2003. Rigsrevisionen har ikke inddraget regnskaber, fra før institutionerne fik CVU-status. Rigsrevisionen har foretaget en overordnet gennemgang af regnskabstallene.

Budgetterne for 2004 og fremefter har Rigsrevisionen ikke benyttet i vurderingen af CVU'ernes faktiske økonomiske situation, da budgetterne generelt er behæftet med usikkerhed. Rigsrevisionen har derimod inddraget prognoser for 2004 for tilskud fra Undervisningsministeriet, da disse tilskud er CVU'ernes primære indtægtskilde.

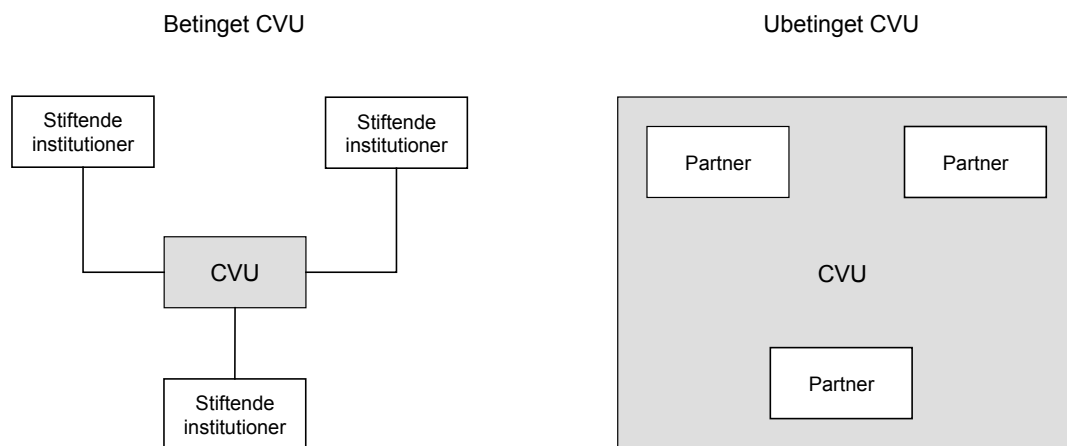
Rigsrevisionen har valgt ikke at foretage generelle konklusioner på baggrund af regnskabstal for 2001, da kun 9 CVU'er var fuldt etableret på dette tidspunkt. De resterende 14 CVU'er blev etableret pr. 1. januar 2002. For flertallet af CVU'er eksisterer således kun 2 års regnskabsdata, hvilket begrænser muligheden for at foretage en større analyse af udviklingstendensen. Dertil kommer, at den anvendte regnskabspraksis har undergået mindre ændringer fra 2002 til 2003, hvilket betyder, at en del regnskabstal ikke er direkte sammenlignelige årene imellem.

16. For at belyse de specifikke problemer for institutioner med kritiske økonomiske nøgletal er hovedvægten i analysen af årsagerne baseret på forklaringer, der fremgår af ledelsesberetningen og revisionsprotokollater til årsrapporten for 2003. Som baggrund for denne analyse har Rigsrevisionen endvidere gennemgået budgetter for de pågældende CVU'er for perioden 2001-2004. I den forbindelse skal det bemærkes, at variationen mellem de enkelte CVU'er er stor, da både antallet af institutioner og udbuddet af uddannelser varierer meget institutionerne imellem. Dette betyder, at vi ikke

har at gøre med en homogen gruppe af uddannelsesinstitutioner, samt at en del regnskabsdata ikke er direkte sammenlignelige.

17. Der findes 2 typer CVU'er – betingede og ubetingede. I et *ubetinget* CVU har de selvejende institutioner lagt sig sammen til én selvejende institution med udbud af flere uddannelser. I et *betinget* CVU har de selvejende institutioner stiftet en ny institution (CVU'et), men de er fortsat selvstændige institutioner. Det betingede CVU stiftes på betingelse af, at de stiftende institutioner senest efter en overgangsperiode på 11 år sammenlægges samt godkendes som ubetinget CVU. Figur 1 viser CVU'ernes opbygning.

Figur 1. Illustration af CVU'ernes opbygning

Det fremgår af figur 1, hvordan henholdsvis de betingede og ubetingede CVU'er er opbygget.

18. De ubetingede CVU'er aflægger ét regnskab for hele CVU'et. De betingede CVU'er aflægger ét regnskab for hver af de stiftende institutioner, ét for selve CVU'et og ét samlet (konsolideret).

I den kritiske omtale af CVU'ernes økonomiske situation i dagspressen var fokus for de betingede CVU'er på regnskabstal for selve CVU'et og ikke på de konsoliderede regnskaber.

Rigsrevisionen har i analysen af de betingede CVU'er anvendt regnskabstal fra CVU'ernes konsoliderede regnskaber. Rigsrevisionen har vurderet, at det konsolide-

rede regnskab udtrykker CVU'ernes fremtidige økonomi bedst, fordi 3 af de 6 betingede CVU'er forventes at få status af ubetinget pr. 1. januar 2005, 2 forventes at overgå pr. 1. januar 2006, mens én har fået udsættelse til 1. januar 2008. Når de 6 resterende CVU'er får status af ubetingede CVU'er, vil det konsoliderede regnskab, som er udarbejdet, mens CVU'et var betinget, svare til CVU'ets fremtidige regnskab som ubetinget.

19. Rigsrevisionens notat indeholder ikke en vurdering af kvaliteten af undervisningen i den undersøgte periode.

20. Undervisningsministeriet har haft notatudkastet i høring og er enig i notatets vurderinger og konklusioner.

III. Undervisningsministeriets løbende vurdering af sektorens situation

21. Undervisningsministeriet fører et løbende tilsyn med alle deres underliggende uddannelsesinstitutioner. Som led i dette tilsyn gennemgår ministeriet CVU'ernes regnskabsmæssige nøgletal, der er udarbejdet på baggrund af CVU'ernes årsregnskaber. Undervisningsministeriet gennemfører en prioriteret gennemgang af CVU'ernes regnskaber for at vurdere, om enkelte CVU'er skal under observation. Prioriteringen afhænger af CVU'ernes nøgletal, og om revisionen af CVU'ernes årsregnskaber giver anledning til forbehold eller supplerende oplysninger fra CVU'ets revisor.

Undervisningsministeriet har til dette formål udarbejdet 3 observationskategorier, hvor de institutioner med økonomiske vanskeligheder havner. Gennemgangen af de 23 CVU-regnskaber for 2002 placerede både CVU Øst og CVU Fyn under observation. Undervisningsministeriets indledende gennemgang af regnskaberne for 2003 (pr. juni 2004) har ikke ændret denne vurdering. Den endelige gennemgang af de højest prioriterede CVU-regnskaber for 2003 afsluttes primo december 2004, hvorefter observationskategorierne revurderes.

22. Ud over disse observationskategorier kan ministeriet anmode den enkelte institution om økonomiske redegørelser. I særlige tilfælde kan institutionen komme under skærpet tilsyn. CVU Øst og CVU Fyn har begge været under skærpet tilsyn i 2004.

En institution under skærpet tilsyn skal bl.a. kvartalsvis indsende statusinformation til ministeriet.

Årsagen til det skærpede tilsyn for CVU Fyn er, at én af partnerinstitutionerne i 2001 fik et lån på 7 mio. kr. fra Undervisningsministeriet på grund af likviditetsproblemer. Lånet skal afdrages over 4 år. Det er ministeriets opfattelse, at CVU Fyn ikke længere har alvorlige økonomiske vanskeligheder. Ministeriet opretholder dog det skærpede tilsyn med CVU Fyn, indtil likviditetslånet er tilbagebetalt.

Årsagen til det skærpede tilsyn hos CVU Øst var bl.a. forbehold fra revisor vedrørende regnskabet's rigtighed, hvilket bl.a. skyldtes store økonomistyringsproblemer og svage forretningsgange. CVU Øst er blevet opløst den 29. september 2004 med virkning pr. 1. januar 2004. Undervisningsministeriet har oplyst, at en forklaring på opløsningen først og fremmest skal søges i relationerne mellem partnerne kombineret med de økonomiske problemer, som CVU'et stod overfor. Ministeriet oplyser videre, at det grundlæggende problem synes at have været, at partnerne i det ubetingede CVU Øst ikke opfattede sig som og agerede som én juridisk og økonomisk enhed.

CVU Fyn er således primo november 2004 det eneste CVU, som indgår på ministeriets observationsliste.

23. Undervisningsministeriet har på Rigsrevisionens anmodning udarbejdet en mindre prognose for optaget på de mellemlange videregående uddannelser for 2004 samt for antallet af STÅ (studenterårsværk) på CVU'ernes ordinære uddannelser i 2004.

Optaget på de mellemlange videregående uddannelser er faldet med ca. 4,7 % fra 2003 til 2004. Faldet skyldes hovedsageligt et reduceret optag på det pædagogiske hovedområde og et stort fald i søgningen på det tekniske og humanistiske hovedområde. Disse fald kan resultere i negative driftsresultater for de implicerede CVU'er, hvis ikke omkostningerne tilpasses til det faldende aktivitetsniveau.

Undervisningsministeriets prognoser for 2004 viser, at ministeriet forventer et mindre fald (2 %) i STÅ på de ordinære mellemlange uddannelser for CVU'erne. Der er dog stor forskel i prognosen mellem de enkelte CVU'er.

IV. CVU'ernes generelle økonomiske situation

24. Rigsrevisionen har i sin vurdering af CVU'ernes generelle økonomiske situation beregnet og vurderet en række økonomiske nøgletal:

- Årsresultat og overskudsgrad
- Soliditetsgrad
- Likviditetsgrad.

Disse tal er alle indikatorer for økonomiens tilstand. Der findes dog ingen entydige grænseværdier for, hvornår nøgletallene kan betegnes som kritiske.

25. Rigsrevisionen har opdelt CVU'er med kritiske økonomiske nøgletal i 2 kategorier. Den første kategori betegnes *CVU'er med sårbar økonomi*. For at tilhøre denne kategori skal CVU'et enten have: a) en meget lav soliditetsgrad (dvs. mindre end 10 %), eller b) en lav soliditetsgrad (dvs. mindre end 20 %) og negative årsresultater.

Den anden kategori betegnes *CVU'er med økonomisk ubalance*. CVU'er i denne kategori har negative årsresultater i 2003, men er ikke truet på kort sigt, da de har en fornuftig soliditetsgrad. *CVU'er med økonomisk ubalance* skal således have negative årsresultater over en periode for at ende i kategorien af *CVU'er med sårbar økonomi*.

De CVU'er, der ud fra gennemgangen af de økonomiske nøgletal ikke falder ind under disse 2 kategorier, har således ikke økonomiske vanskeligheder.

26. Analysen indeholder endvidere likviditetsgraden til yderligere belysning af, om der er CVU'er, som konkret har likviditetsproblemer, men som ikke falder ind under de ovennævnte kategorier. Likviditetsproblemer kan betyde, at soliditetsgraden ikke viser det fulde billede af økonomiens tilstand.

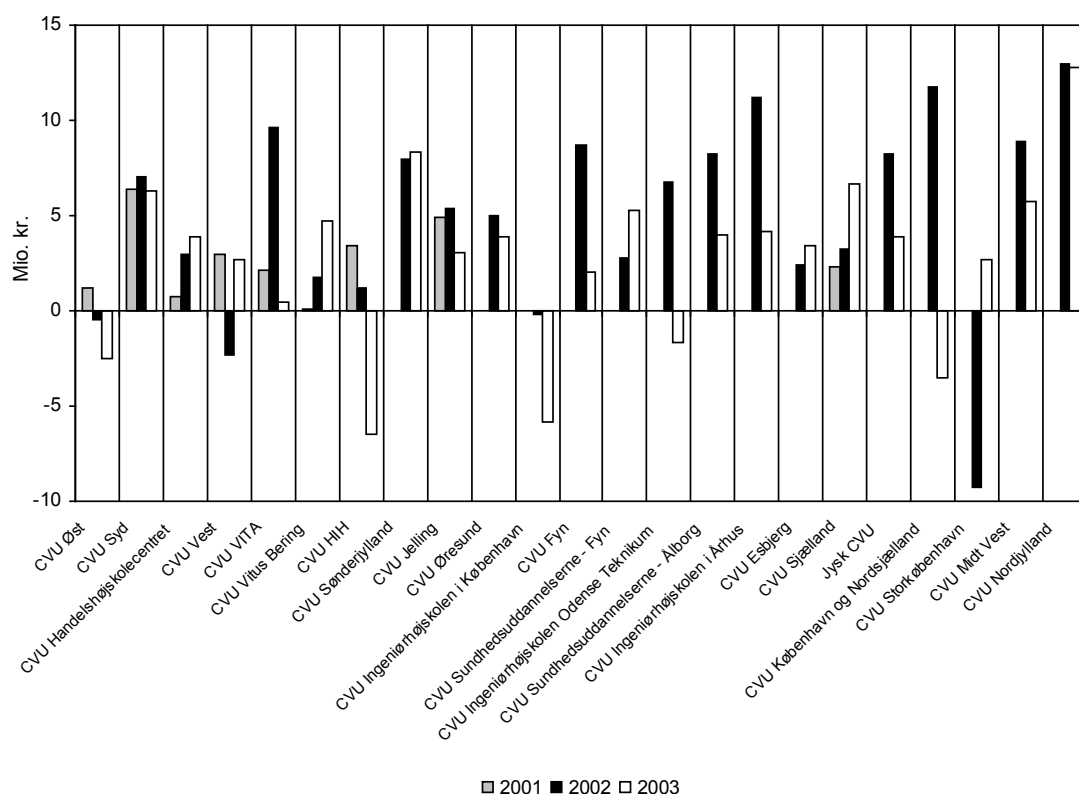
A. Årsresultat og overskudsgrad

27. Rigsrevisionens vurdering af den økonomiske situation tager udgangspunkt i CVU'ernes årsresultater for 2002 og 2003. Som et supplement til analysen af årsresultaterne vurderes CVU'ernes overskudsgrad, der sætter årsresultatet i forhold til institutionernes omsætning.

28. Rigsrevisionen gennemgang har vist, at CVU'ernes gennemsnitlige overskud var på 4,9 mio. kr. i 2002 og 2,8 mio. kr. i 2003. Fra 2002 til 2003 er der således sket et fald i det gennemsnitlige overskud med 2,1 mio. kr., hvilket indikerer en generel forringelse af driftsøkonomien.

29. Figur 2 viser årets resultat for alle CVU'er for 2001, 2002 og 2003.

Figur 2. Årets resultat for 2001-2003

Note: Årsresultatet er opgivet efter ekstraordinære poster. For de betingede CVU'er er figuren baseret på årsresultatet fra de konsoliderede regnskaber.

Det fremgår af figur 2, at variationen mellem de enkelte CVU'ers årsresultater er stor. Resultaterne for 2003 spænder således mellem et overskud på 12,8 mio. kr. for CVU Nordjylland og et underskud på 6,5 mio. kr. hos CVU Handels- og Ingeniørhøjskolen i Herning (CVU HIH).

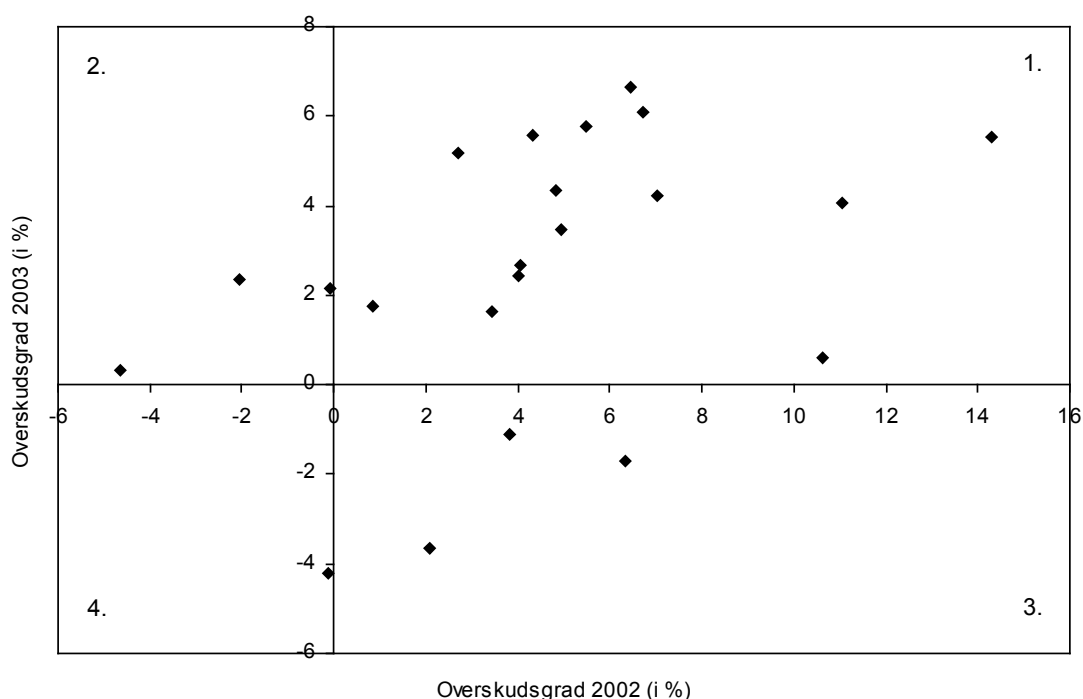
Figuren viser, at hovedparten af CVU'erne havde overskud i 2002 og 2003, mens 4 CVU'er i 2002 og 5 CVU'er i 2003 havde underskud. Figuren viser videre, at 15 af de 23 institutionerne har oplevet et faldende resultat fra 2002 til 2003.

30. Ovennævnte gennemgang af årsresultaterne tager ikke højde for CVU'ernes forskellige størrelse og omsætning. For at vurdere årets resultat i forhold til de enkelte institutioners størrelse har Rigsrevisionen endvidere gennemgået CVU'ernes overskudsgrad. Overskudsgraden afspejler årets driftsresultat¹⁾ set i forhold til omsætningen (indtægterne). Overskudsgraden udtrykker, hvor stor en procentdel af institutionens aktivitet, der bliver til overskud.

Der findes ikke nogen objektiv eller entydig grænse for, hvornår en overskudsgrad er tilfredsstillende, men det kræver en positiv overskudsgrad at sikre en forbedret konsolidering.

Overskudsgraden er anført for 2002 og 2003 i figur 3. Figuren viser, at der er stor variation mellem CVU'ernes årsresultat, også når der kompenseres for institutionens omsætning.

Figur 3. CVU'ernes overskudsgrader for 2002 og 2003

Note: Hver enkel prik på figuren viser det enkelte CVU. På x-aksen kan man aflæse overskudsgraden for 2002 og på y-aksen overskudsgraden for 2003

¹⁾ Overskudsgraden er beregnet på grundlag af institutionernes driftsresultat efter renter. Rigsrevisionen har valgt, i denne sammenhæng, at benytte dette overskudsbegreb for på den måde bedre at kunne sammenligne institutionerne, hvad enten de er ejere eller lejere af deres bygninger.

Figur 3 viser, at 15 af CVU'erne befinder sig i 1. kvadrant, som afspejler, at CVU'et har haft overskud i 2002 og 2003. CVU'erne i 2. eller 3. kvadrant har alle enten haft underskud i 2002 (3. kvadrant) eller i 2003 (2. kvadrant). Figuren viser videre, at der er 2 CVU'er i 4. kvadrant, som har haft underskud i begge år. Ingen af disse 2 har dog haft væsentlige underskud i begge år.

31. Gennemgangen af årets resultat samt overskudsgraden i 2002 og 2003 indikerer, at der ikke er tale om generelle økonomiske vanskeligheder for CVU'erne, da overskudsgraderne viser, at de fleste CVU'er grundlæggende har en sund driftsøkonomi. Der er dog enkelte institutioner, der har haft forholdsvis store negative årsresultater i enten 2002 eller 2003.

Hovedparten af institutionerne har haft et faldende årsresultat og deraf faldende overskudsgrad fra 2002 til 2003. Dette tyder på en mindre forringelse af driftsøkonomien.

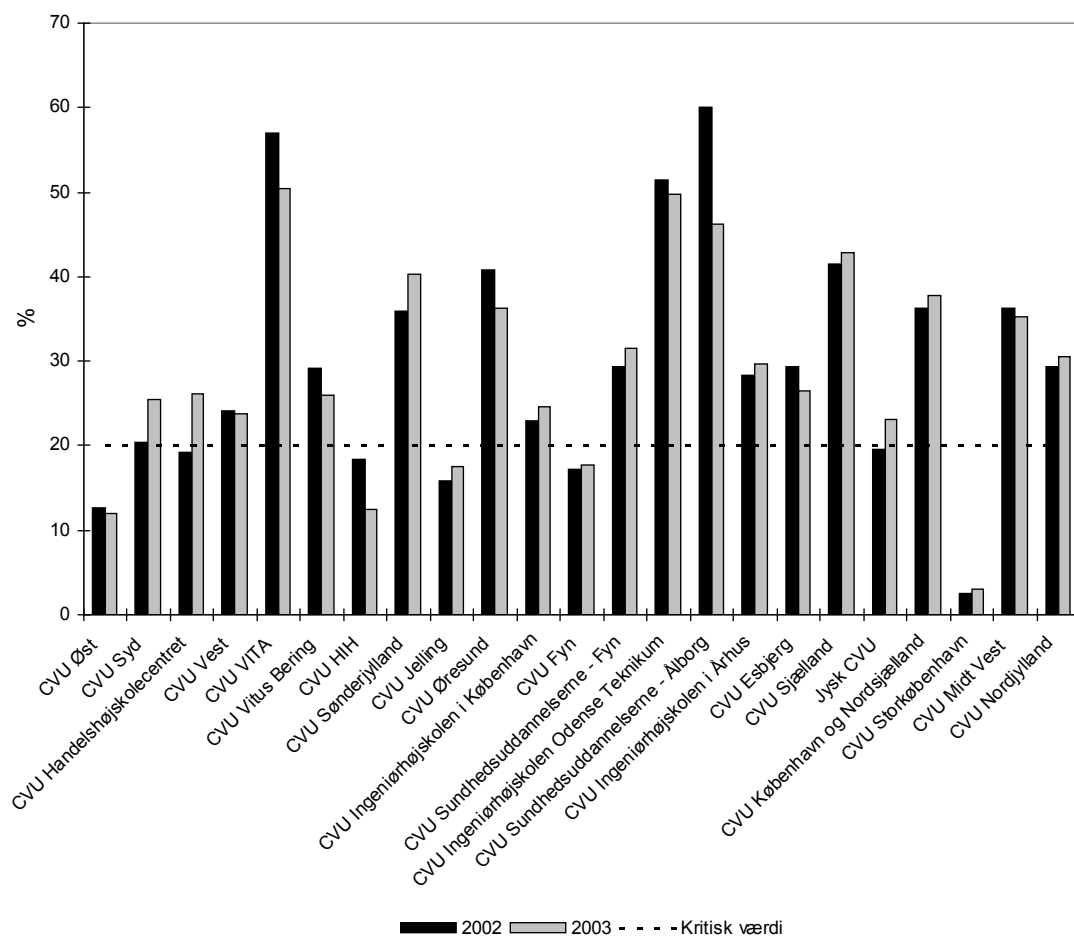
B. Soliditetsgrad

32. Rigsrevisionen har analyseret CVU'ernes soliditet for at vurdere deres økonomiske sårbarhed over for negative årsresultater. Soliditetsgraden afspejler en institutions evne til at imødegå tab ved at være et udtryk for, hvor stor en del af de samlede værdier, der er egenfinansierede. Soliditetsgraden beregnes som egenkapitalens andel af den samlede investerede kapital.

Det er vanskeligt at fastsætte en objektiv og entydig grænse for, hvornår en soliditetsgrad er kritisk. Generelt gælder det, at handlefriheden til at foretage investeringer bl.a. er afhængig af soliditetsgradens størrelse. Jo lavere soliditet jo større andel af kapitalen er baseret på fremmedkapital. Rigsrevisionen har i denne analyse valgt en kritisk grænse for soliditetsgraden på 20 %. Denne grænseværdi benyttes også af Undervisningsministeriet, som har det faglige kendskab til institutionerne.

33. Rigsrevisionens gennemgang af soliditetsgraderne har vist, at CVU'erne i gennemsnit har en soliditetsgrad på 29 % både i 2002 og 2003. Figur 4 viser CVU'ernes soliditetsgrad ved udgangen af 2002 og 2003.

Figur 4. CVU'ernes soliditetsgrad i 2002 og 2003

34. Figur 4 viser, at hovedparten af CVU'erne har en god soliditet. Figuren viser dog, at 5 institutioner i 2003 har en soliditetsgrad under 20 %, hvoraf én har en betænkelig lav soliditetsgrad på ca. 3 %.

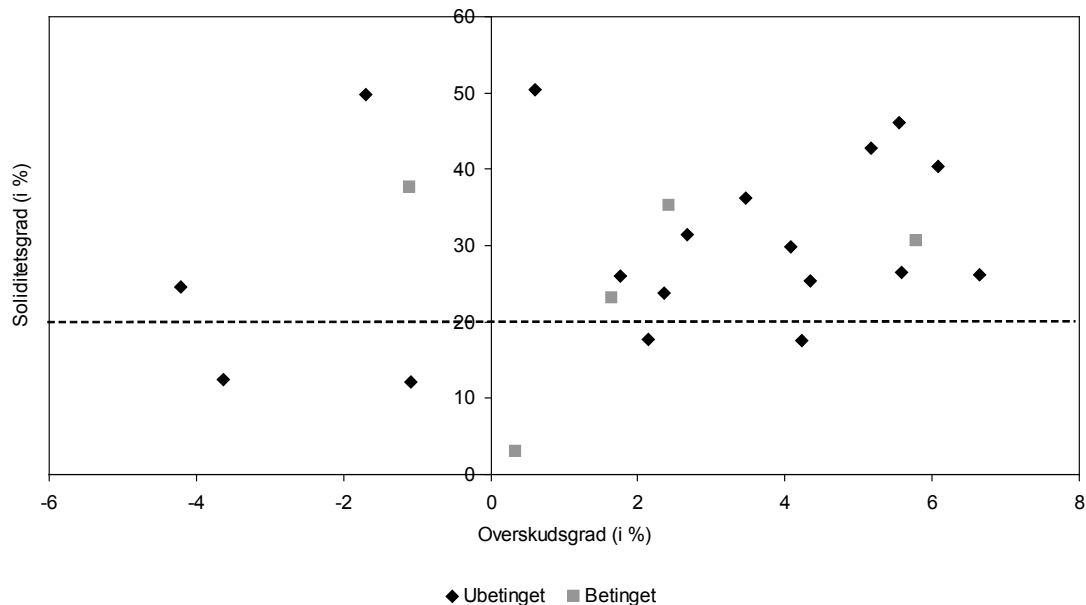
Endelig viser figuren, at der ikke for de enkelte CVU'er er sket den store udvikling i soliditeten fra 2002 til 2003.

35. Det er Rigsrevisionens vurdering, at hovedparten af CVU'erne er forholdsvis velkonsoliderede og således kan tåle dårlige driftsresultater uden, at dette truer institutionernes økonomiske fundament. Der er dog enkelte CVU'er med kritisk soliditet, som ikke kan tåle større underskud.

Sammenholdelse af overskudsgrad og soliditet

36. Sammenholdes institutionernes overskudsgrad med soliditetsgraden fås et mere nuanceret billede af det enkelte CVU's økonomiske situation. Nedenstående figur viser CVU'erne fordelt på overskudsgrad og soliditetsgrad for 2003.

Figur 5. CVU'erne fordelt efter soliditetsgrad og overskudsgrad 2003

Note: Hver prik på figuren symboliserer det enkelte CVU. På x-aksen kan man aflæse overskudsgraden for 2003 og på y-aksen aflæses soliditetsgraden.

Figur 5 viser, at hovedparten af CVU'erne ligger i området med en positiv overskudsgrad og en soliditetsgrad over 20 %. Alle disse CVU'er har en fornuftig soliditets- og overskudsgrad.

Enkelte institutioner har en positiv overskudsgrad, men en soliditetsgrad, der trods overskuddet fortsat er under 20 %. Såfremt disse institutioner kan fastholde positive driftsresultater, vil soliditeten blive forbedret. Disse institutioner er dog fortsat sårbare over for negative årsresultater. Dette gælder særligt for CVU Storkøbenhavn, som trods et mindre overskud i 2003 fortsat har en meget kritisk soliditetsgrad (ca. 3 %).

Figuren viser videre en mindre gruppe af CVU'er med negativ overskudsgrad, men som har en høj soliditetsgrad. Disse CVU'er er ikke i en kritisk økonomisk situation, men de risikerer at få økonomiske problemer, hvis ikke driftsresultatet forbedres. 2 af disse institutioner har dog så høj en soliditetsgrad, at de kan tåle underskud i en år-række.

Den sidste gruppe på 2 CVU'er har både en kritisk soliditet og en negativ overskudsgrad. Disse CVU'er skal forholdsvis hurtigt sikre driftsoverskud for at undgå insolvens.

Ud over de ovennævnte grupperinger viser figur 5 videre, at der ikke er en systematisk forskel på de økonomiske nøgletal i de betingede og ubetingede CVU'er.

37. Sammenholdelsen af CVU'ernes overskudsgrad og soliditetsgrad viser, at der er enkelte CVU'er, som har problemer med at sikre et fornuftigt driftsresultat, og som samtidig har soliditetsproblemer. Derudover er der enkelte CVU'er med en rimelig soliditet/egenkapital, der har problemer med at sikre et fornuftigt driftsresultat, hvilket betyder, at driftsøkonomien skal rettes op for at undgå soliditetsproblemer.

For hovedparten af CVU'erne viser analysen dog ikke tegn på økonomiske problemer.

C. Likviditetsgrad

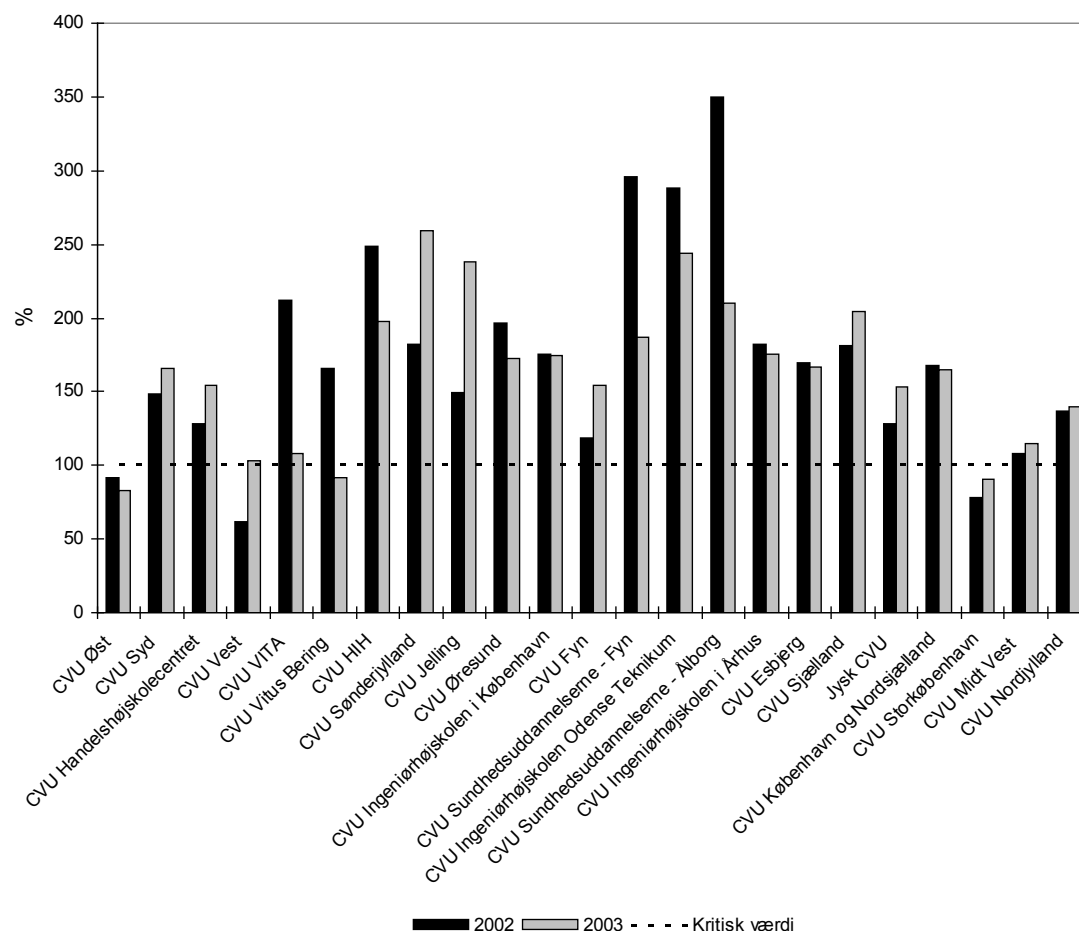
38. Som supplement til årets resultat og soliditeten, som giver et billede af driftsøkonomien og den økonomiske sårbarhed, afspejler likviditeten institutionens betalings-evne. Likviditetsgraden afspejler en institutions evne til at svare sine forpligtelser inden for en kort periode. Nøgletallet beregnes som omsætningsaktiver (likvide midler, tilgodehavender) sammenholdt med den kortfristede gæld (ekskl. feriepengeforpligtelser).

Som for de øvrige tal er der ikke en generel målestok for, hvornår likviditeten er god. For at undgå at likviditeten kommer til at hæmme det økonomiske spillerum, anbefales dog en likviditet på over 100 %, hvilket Rigsrevisionen betragter som den kritiske værdi. Likviditeten kan i korte perioder være under 100 %, uden at det er et tegn på økonomiske vanskeligheder. Nøgletallet benyttes derfor som supplement til analyserne af soliditetsgraden og overskudsgraden.

39. Rigsrevisionens gennemgang af CVU'ernes likviditetsgrad viser, at den gennemsnitlige likviditetsgrad var på henholdsvis 172 % ultimo 2002 og 163 % ultimo 2003. Der er således tale om et mindre fald i den gennemsnitlige likviditetsgrad.

Figur 6 viser, hvordan likviditeten har været for hvert enkelt CVU i 2002 og 2003.

Figur 6. Likviditetsgrad 2002-2003

Note: Ved udregningen af likviditetsgraden er hensættelser til feriepenge ikke indregnet i den kortfristede gæld.

Figur 6 viser, at der er stor spredning i likviditetsgraden mellem CVU'erne, samt at der kan være stor variation i likviditetsgraderne for det enkelte CVU fra 2002 til 2003. Figuren viser samtidig, at 18 CVU'er i 2002 og 17 i 2003 har en likviditetsgrad over 120 %, og at der både i 2002 og 2003 var 3 institutioner med en kritisk likviditet (under 100 %).

40. Samlet set har CVU'erne ved udgangen af 2003 en rimelig likviditet. Gennemgangen har dog vist, at enkelte CVU'er har haft likviditetsproblemer både i 2002 og 2003.

CVU Vitus Bering er den eneste institution, som har haft likviditetsproblemer i 2003, uden at have problemer med enten overskudsgraden eller soliditeten. Rigsrevisionen anser ikke CVU'ets økonomiske situation som kritisk, da CVU Vitus Bering har mulighed for at forbedre likviditeten, uden at soliditeten bliver kritisk.

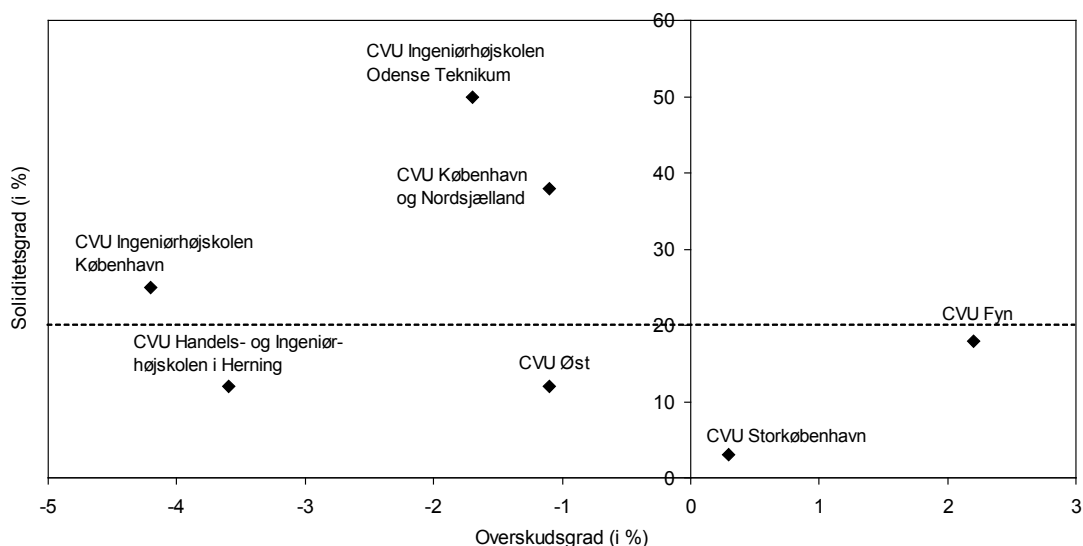
D. Opsamling på nøgletal

41. Efter at have vurderet CVU'ernes nøgletal baseret på regnskabsgennemgangen for 2001-2003 kan jeg konkludere, at sektoren ikke generelt har økonomiske vanskeligheder. Jeg kan samtidig konstatere, at antallet af CVU'er med kritiske økonomiske nøgletal fra 2002 til 2003 næsten er uforandret. Denne konklusion baseres på gennemgangen af årsresultater, overskudsgrader, soliditetsgrader og likviditetsgraderne for alle CVU'er i 2002 og 2003. Enkelte CVU'er har dog *en sårbar økonomi* eller *ubalance i økonomien* ved udgangen af 2003.

I den forbindelse kan det tilføjes, at det ligeledes er Undervisningsministeriets vurdering, at CVU-sektoren generelt er velkonsolideret og har et tilfredsstillende grundlag for den fortsatte drift. Det er samtidig ministeriets vurdering, at visse institutioner har økonomiske problemer.

42. Figur 7 giver et overblik over soliditetsgraden og overskudsgraden for CVU'erne med kritiske nøgletal.

Figur 7. Udvalgte CVU'er fordelt efter soliditetsgrad og overskudsgrad 2003

Note: Hver enkel prik på figuren symboliserer det enkelte CVU. På x-aksen kan man aflæse overskudsgraden for 2003 og på y-aksen aflæses soliditetsgraden.

Det fremgår af figur 7, at CVU Fyn kun har meget begrænsede økonomiske vanskeligheder i 2003 med et overskud på 2,0 mio. kr. og en soliditetsgrad på 18 %. CVU Fyn er dog fortsat under skærpet økonomisk tilsyn fra Undervisningsministeriets side

på grund af, at ministeriet har ydet CVU'et et likviditetslån. Såfremt Undervisningsministeriets prognoser for STÅ i 2004 holder, vil CVU'et opleve et markant fald på indtægterne fra de ordinære uddannelser, hvilket kan svække institutionens fremtidige økonomiske grundlag.

Herudover har Rigsrevisionen kategoriseret de øvrige CVU'er efter graden af deres økonomiske problemer.

Kategorien af CVU'er med *en sårbar økonomi* indeholder:

- CVU Storkøbenhavn har en meget kritisk soliditetsgrad bl.a. på grund af et stort underskud i 2002. Trods et mindre overskud i 2003 var soliditeten fortsat meget kritisk ultimo 2003, og CVU'et er derfor sårbart over for udsving i driftsresultatet. CVU'et har også likviditetsproblemer.
- CVU Handels- og Ingeniørhøjskolen i Herning har med et større underskud i 2003 og en soliditetsgrad på 12 % i 2003 også økonomiske vanskeligheder. CVU'et har dog en fornuftig likviditet. Undervisningsministeriet forventer et faldende aktivitetsniveau på de ordinære uddannelser i 2004, som kan svække institutionens fremtidige økonomiske grundlag.
- CVU Øst havde i 2003 et mindre underskud samt en soliditetsgrad og en likviditetsgrad, som begge lå væsentligt under de kritiske værdier. CVU'et havde således problemer med at sikre en god driftsøkonomi og var samtidig sårbart over for fremtidige underskud på grund af den lave soliditet. CVU'et er nu opløst.

I kategorien af CVU'er med *ubalance i økonomien* er:

- CVU København & Nordsjælland, CVU Ingeniørhøjskolen Odense Teknikum og CVU Ingeniørhøjskolen i København, der alle har haft et negativt årsresultat i 2003. CVU'erne har dog alle en fornuftig soliditets- og likviditetsgrad, hvilket betyder, at de ikke har økonomiske vanskeligheder. CVU'erne risikerer dog at få problemer på sigt, hvis ikke driftsresultatet forbedres.

I det følgende afsnit følges op på ovennævnte CVU'er, som Rigsrevisionen vurderer, har kritiske økonomiske nøgletal. CVU Fyn indgår på grund af ministeriets skærpede

tilsyn med CVU'et. Derimod indgår CVU Øst ikke, da CVU'et er opløst med virkning pr. 1. januar 2004.

V. Baggrunden for de økonomiske vanskeligheder

43. Formålet med dette afsnit er at vurdere årsagerne til de økonomiske problemer ved de 6 CVU'er, hvor Rigsrevisionen har konstateret kritiske økonomiske nøgletal. Mere specifikt er formålet at belyse, om CVU'ernes problemer er af generel karakter, eller om problemerne skyldes specifikke forhold på det enkelte CVU.

Analysen er baseret på forklaringer fra ledelsen på det enkelte CVU og revisors vurderinger – i henholdsvis ledelsesberetningen og revisionsprotokollater for 2003.

44. Rigsrevisionens gennemgang har vist, at en række forskellige faktorer har påvirket årsresultaterne for 2003 negativt. I det følgende gennemgås disse faktorer.

De institutioner, der har problemer, falder i 2 hovedgrupper:

- *Ingeniørhøjskoler:* Handels- og Ingeniørhøjskolen i Herning (HIH), Ingeniørhøjskolen København (IHK), Ingeniørhøjskolen Odense Teknikum (IHOT).
- *CVU'er, der har overtaget aktiviteter fra Danmarks Pædagogisk Universitet (DPU):* CVU Fyn, CVU Storkøbenhavn og CVU København & Nordsjælland.

45. De gennemgåede *ingeniørhøjskoler* er kendetegnet ved, at overgangen til CVU kun har resulteret i mindre organisationsændringer og deraf afledte ændringer i den økonomiske styring. Derudover har de gennemgåede ingeniørhøjskoler været kendetegnet ved, at de alle har budgetteret med underskud i 2003. Det har den betydning, at CVU'et ikke nødvendigvis har fremført forklaringer på underskuddet, da det er normal praksis kun at redegøre for budgetafvigelse.

Undervisningsministeriets forventning til udviklingen i STÅ for de ordinære uddannelser for ingeniørhøjskolerne viser ikke nogen generel tendens. Optaget på det tekniske område inden for de mellemlange videregående uddannelser har vist et fald på ca. 17 % fra 2003 til 2004. Såfremt dette slår igennem i form af faldende STÅ, kan det øge de økonomiske problemer for de 3 gennemgåede ingeniørhøjskoler.

Gennemgangen har vist de nedennævnte forklaringer på, hvilke faktorer der har påvirket årsresultat for 2003 negativt:

- Kurstab ved låneomlægning (HIH)
Omlægning af CVU'ets lån har resulteret i et stort kurstab (4,1 mio. kr.), der påvirker årets resultat negativt. CVU'et forventer et fald i renteudgifterne på det nye lån til gavn for de fremtidige driftsresultater.
- Store udviklingsaktiviteter (HIH)
CVU'et har igangsat mange udviklingsaktiviteter, som har resulteret i en forøgelse af personaleudgifterne.
- Faldende aktivitetsniveau på specifikke uddannelsesretninger (IHK, IHOT)
På disse CVU'er har der været fald i STÅ inden for specifikke uddannelsesretninger, hvor omkostningsniveauet endnu ikke har fulgt nedgangen i aktivitetsniveauet på de pågældende uddannelser.
- Tilbagebetaling af tilskud til Undervisningsministeriet (IHOT)
Ifølge aftale med Undervisningsministeriet har CVU'et tilbagebetalt 1,3 mio. kr. af et tilskud bevilget ved overgangen til CVU.

46. *De øvrige gennemgåede institutioner* har det til fælles, at de alle har overtaget efter- og videreuddannelsesaktiviteter fra Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU). Disse institutioner er kendetegnet ved, at etableringen af CVU'et har krævet store organisatoriske ændringer, herunder store ændringer i den økonomiske styring. Undervisningsministeriets forventning til udviklingen i STÅ for de ordinære uddannelser viser ikke nogen generel tendens for udviklingen. Undervisningsministeriet forventer dog et væsentligt fald (9 %) i STÅ på de ordinære uddannelser for CVU Fyn, hvilket svækker det fremtidige økonomiske grundlag.

Gennemgangen har vist de nedennævnte forklaringer på, hvilke faktorer der har påvirket årsresultat negativt:

- Høje omkostninger på grund af manglende tilpasning af bygningsmassen (CVU Fyn)

CVU'et har endnu ikke opnået den optimale udnyttelse af bygningsmassen, idet det fortsat kræver, at uddannelsesretninger flyttes til andre af CVU'ets lokaler, og lejemål opsiges.

- Underskuddækning DPU (CVU København & Nordsjælland)

CVU'et havde forventet et ekstra tilskud fra Undervisningsministeriet til dækning af underskud og lejeomkostninger i forbindelse med overtagelsen af aktiviteter fra DPU i 2002. Begge institutioner indregnede det forventede tilskud i regnskabet for 2002, selv om tilskuddet først kunne udbetales i 2003. Tilskuddet, der faktisk blev udbetalt i 2003, var ikke så stort som forventet, hvilket betød, at årsresultatet i 2003 blev påvirket negativt af forskellen på det forventede og det realiserede tilskud.

- Tilbageførsel af refusion ved køb af ejendom (CVU Fyn)

CVU Fyn modtog en refusion fra Undervisningsministeriet i forbindelse med køb af ejendom. Refusionen blev tilbageført, da ministeriet vurderede, at CVU Fyn ikke havde noget tilgodehavende.

- Driftsunderskud på DPU-aktiviteter (CVU Storkøbenhavn, CVU København & Nordsjælland)

Overtagelsen af aktiviteter fra DPU har været præget af store underskud og problemer i forhold til budgetlægningen, da aktivitetsniveauet ikke var kendt. Enkelte institutioner har i årets løb tilpasset antal af ansatte for at begrænse driftstabet på de tidligere DPU-aktiviteter.

- Bogholderiproblemer (CVU Fyn, CVU København & Nordsjælland, CVU Storkøbenhavn)

Institutionerne har haft basale problemer med at sikre en ajourført bogføring med de mange nye aktiviteter, bl.a. på grund af problemer med IT-systemer. Herudover er der fortsat krav om tilpasning af bogholderiets struktur og organisation til de nye opgaver.

- Økonomistyringsproblemer (CVU København & Nordsjælland, CVU Storkøbenhavn)

Som resultat af problemer med bogføringen har det ikke været muligt at udarbejde løbende økonomirapportering. Dette kombineret med generel mangelfuld økonomistyring har resulteret i, at det ikke har været muligt løbende at følge CVU'ernes økonomi og driftsøkonomien for hver enkel aktivitet. Den generelle melding fra revisorerne er dog, at økonomistyringen er forbedret kraftigt siden 2002, og at der er forventninger om, at styringen stabiliseres i 2004. Økonomistyringen vanskeliggøres af, at flere CVU'er har været præget af en række udviklingsprojekter, som er vanskelige at vurdere omfanget af, og som derfor er behæftet med en vis økonomisk usikkerhed.

47. Samlet set har det vist sig, at der ikke har været generelle årsager til de økonomiske problemer. Det har derimod hovedsageligt drejet sig om institutionsspecifikke problemer, som ikke kan henføres til hele sektoren.

Enkelte grupper af institutioner har dog haft ensartede problemer, der har haft negativ betydning for økonomien. Det drejer sig bl.a. om CVU'er, der har overtaget aktiviteter fra DPU, og som samtidig er blevet væsentlig mere komplekse organisationer. Herudover har visse vanskeligheder med økonomistyringen resulteret i, at opgaven er blevet vanskeliggjort yderligere.

VI. Konklusion

48. Jeg kan på baggrund af undersøgelsen konkludere, at CVU'erne ikke som samlet gruppe har økonomiske vanskeligheder, da der generelt er tale om forholdsvis velkonsoliderede institutioner med god likviditet uden generelle problemer med at sikre en god driftsøkonomi. Jeg kan dog samtidig konstatere, at 2 af de 22 eksisterende CVU'er har *en sårbar økonomi*.

Faldet i CVU'ernes gennemsnitlige driftsoverskud fra 2002 til 2003 tyder på en svækkelse af driftsøkonomien. Dette har imidlertid ikke ført til en stigning i antallet af institutioner med kritiske økonomiske nøgletal fra 2002 til 2003. Fra 2003 til 2004 forventer Undervisningsministeriet dog en mindre nedgang i antallet af studerende for sektoren generelt, som kan være med til at svække det fremtidige økonomiske grundlag.

49. Gennemgangen har samlet vist, at 3 af de 23 CVU'er ved udgangen af 2003 havde *en sårbar økonomi* i form af problemer med driftsøkonomien og soliditeten. Af disse 3 er det ene CVU opløst pr. 1. januar 2004. Ud over disse 3 har 3 andre CVU'er *ubalance i økonomien* på baggrund af negative driftsresultater for 2003.

De konstaterede problemer skyldes hovedsageligt institutionsspecifikke forhold. En del af de konstaterede vanskeligheder er samtidig forbundet med, at hovedparten af CVU'erne har håndteret store organisatoriske ændringer, der bl.a. har stillet særlige krav til økonomistyringen på grund af øget kompleksitet i aktiviteterne hos det enkelte CVU. De ovennævnte problemer kan derfor skyldes tilpasningsproblemer. Dette gælder i særlig grad for CVU'er, der har overtaget aktiviteter fra DPU.

50. I 2002 og 2003 var økonomien præget af, at dannelsen af CVU'erne krævede store organisatoriske ændringer. Disse ændringer bl.a. i administrationsforhold og bygningsforhold udløste samtidig tilskud fra Undervisningsministeriet. De kommende år vil være de første driftsår, der ikke påvirkes af store tilpasningsomkostninger og særlige tilskud fra Undervisningsministeriet. Regnskaberne for de kommende år vil vise, om CVU'ernes aktiviteter og generelle omkostningsniveau også på længere sigt kan sikre en god driftsøkonomi.

Henrik Otbo